

Néhány emlékem Lőrincze Lajosról

A Magyar Nyelvőr szerkesztőségének megtisztelő levele alapján bátorodom nem nyelvész létemre röviden emlékezni Lőrincze Lajosra.

Az anyanyelvnek történelmünk során mindig voltak kiváló kutatói, védői, fejlesztői. Ezek sorába tartozott Lőrincze Lajos, aki a XX. század zivataros időszakában is vállalta ezt a nemes feladatot. Bár ma egyik „szakavatott” nyelvészünk szerint ő is „pincei bogárnak” számítana tevékenysége alapján. Szerencsére azok vannak többen ebben az országban, akik a magyar nyelv művelését, megőrzését fontosnak, a nemzet fennmaradásának szempontjából alapvető ügynek tartják. Érdekes: a nemzet emlékezete csak azoknak a nevét tartotta meg, akik anyanyelvünkért tettek is valamit. Ilyen ember volt Lőrincze Lajos is, akivel a Magyar Tudományos Akadémia mátraházai üdülőjében többször volt alkalmam találkozni. Hosszú, közös gyaloglásunk, sétáink során megismertem mindazokat az okokat, melyek őt nemcsak erre a pályára, de erre a hivatásra készítették. Lőrincze Lajos, bár nagyon művelt értelmiségi ember volt, megmaradt – főnévi értelemben – magyar parasztnak. Szülőhelyének, a kis falunak minden népi bölcsessége megmaradt benne, és ezeket olyan szépen tudta elmondani, mintha még ma is ott élne. Otthoni öröksége és a Pápai Református Gimnáziumban eltöltött évei tudatossá tették magyarságát. Így, amikor az egyetemre és az Eötvös Kollégiumba került, tudatosan választotta a magyar nyelvi tanulmányokat, mert már akkor tudta, érezte, hogy nemzetünk fennmaradásának ez az egyik tartóoszlopa. Olyan szépen, közérthetően tudta magyarázni és bemutatni a magyar nyelv más nyelvektől való különbözőségét és ésszerű voltát, hogy az egész országot meghódította műsoraival.

Ugyanakkor igen nagyra értékelte a másoktól hallott szép magyar beszédet. Így, amikor megtudta, hogy egy iskolába, a debreceni Református Gimnáziumba jártam Erőss Pállal, elmondta, hogy bár ritkán néz tévét, „jogerős” műsorait mindig megnézi, mert olyan szép és érthető magyar nyelven beszélő jogászt még nem hallott. Így biztosan elítélné Erőss Pál közkedvelt műsorának száműzését a magyar televízióból. Szerinte az ilyen műsorok együtt szolgálták a „jogi bikkfanyelv” érthetővé tételét, az írott, a jogon túlmutató, jószándékú segítőkészség lehetőségeinek felmutatását és a szép magyar beszéd ügyét. Többször beszélünk arról, hogy milyen szükség lenne az elemtől az egyetemig a szép, érthető beszéd oktatására. Pedig akkor még csak kezdett kialakulni a beszéd nélküli „tesztvilág”. Előre látta ennek, kétségtelen előnyei mellett, számos hátrányát. Bizonyára nem örülne napjaink közéleti szeplői magyar nyelv használatának, „beszédkép telenségének”, ö-zésének és fertelmes zagyva beszédének. Azt hiszem, hogy

Lőrincze Lajos tevékenysége nagyon sokat használt az egész nemzet magyarságtudatának felébresztésében, egy olyan korban, amikor ez nem volt politikailag dicsérendő. Ő a magyar nyelv védelmével nagyon sokat tett népünk megmaradásáért. Bízom benne, hogy több kiváló magyar nyelvész és más értelmiségi vállalják ma is – nemzeti szempontból nagyon eltorzult közéletünkben – az ő örökségét, ha úgy tetszik egyesek szerinti „magyarkodását”, amely azonban mindig példaszerűen szelíd, senkit sem bántó volt.

Bertók Lóránd